

**OBRAZLOŽENJE
MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA
U 2016. GODINI**

MAKROEKONOMSKA KRETANJA U 2016. GODINI

Tijekom 2016. godine ojačala su pozitivna kretanja ekonomske aktivnosti započeta u 2015., nakon šestogodišnje recesije. Realni rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) iznosio je 2,9%, prvenstveno potaknut jačanjem izvoza i potrošnje kućanstava. Treću godinu zaredom pozitivna kretanja zabilježena su u industrijskoj proizvodnji i realnom prometu od trgovine na malo. Nakon sedam godina, u 2016. pozitivna kretanja zabilježena su i u građevinarstvu, dok je turizam još jednu godinu zaredom ostvario rekordnu sezonu. Kretanja na tržištu rada u 2016. pokazuju rast zaposlenosti, uz snažno smanjenje nezaposlenosti, ali i smanjenje radne snage. Prosječna inflacija je u 2016. godini, treću godinu zaredom, zabilježila negativnu vrijednost, prvenstveno uslijed negativnog doprinosa cijena energije. Nastavljen je trend visoke likvidnosti financijskog sustava te smanjenja vanjskih neravnoteža domaćeg gospodarstva.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	2014.	2015.	2016.
Bruto domaći proizvod, % promjena, realno	-0,5	1,6	2,9
Potrošnja kućanstava	-1,6	1,2	3,3
Državna potrošnja	-0,8	-0,3	1,7
Bruto investicije u fiksni kapital	-2,8	1,6	4,6
Izvoz roba i usluga	7,6	10,0	6,7
Uvoz roba i usluga	4,5	9,4	7,3
Indeks potrošačkih cijena, % promjena	-0,2	-0,5	-1,1
Industrijska proizvodnja, % promjena (kal.pril. indeksi)	1,2	2,5	5,0
Promet od trgovine na malo, % promjena, realno (kal.pril. indeksi)	0,4	2,4	4,0
Broj noćenja turista, % promjena	2,6	7,7	9,0
Indeks građevinskih radova, % promjena (kal.pril. indeksi)	-7,3	-0,9	2,8
Stopa registrirane nezaposlenosti¹, %	19,6	17,4	14,8
Stopa anketne nezaposlenosti, %	17,3	16,2	13,1
Broj zaposlenih², % promjena	2,7	1,3	0,3
Prosječni tečaj HRK/EUR	7,63	7,61	7,53
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, milijuni EUR	887	2.099	1.169
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, % BDP-a	2,1	4,8	2,6
Inozemni dug, milijuni EUR	46.416	45.384	41.662
Inozemni dug, % BDP-a	108,0	103,6	91,4

¹ Početkom 2016. promijenjen je izvor prikupljanja podataka pa podaci nisu usporedivi s ranije objavljenim podacima.

² Prema anketi o radnoj snazi.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

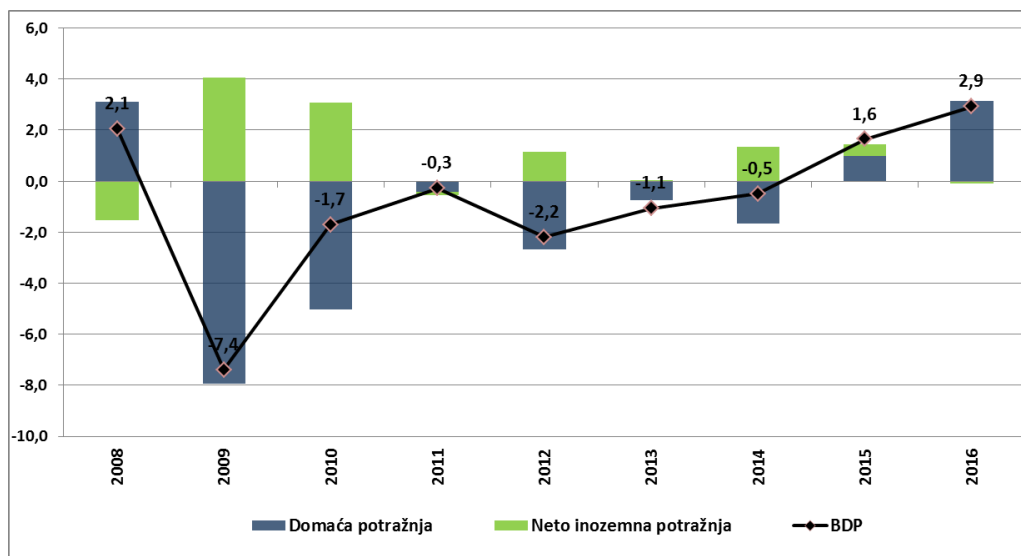
U 2016. godini ojačala su pozitivna kretanja u domaćem gospodarstvu započeta u 2015. godini nakon šest uzastopnih godina pada gospodarske aktivnosti. Nakon 2,7% u prvom, 2,8% u drugom i 2,9% u trećem, u četvrtom tromjesečju 2016. je zabilježen međugodišnji rast BDP-a od 3,4%. Opisana kretanja rezultirala su realnim rastom BDP-a od 2,9% u 2016. godini, što je najviši gospodarski rast od 2007. godine. Snažan pozitivan doprinos povećanju BDP-a od 3,2 postotna boda došao je od domaće potražnje (prvenstveno potaknute potrošnjom kućanstava), dok je doprinos neto inozemne potražnje i promjene zaliha bio neznatan (-0,1 postotni bod).

Gledajući pojedinačne komponente, najveći pozitivan doprinos rastu BDP-a u 2016. godini, u iznosu od 3,3 postotna boda, došao je od izvoza roba i usluga, koji je realno povećan 6,7%. Pritom je rastu ukupnog izvoza nešto više pridonio izvoz roba koji je zabilježio realni rast od 7,7%, dok je izvoz usluga povećan 5,7%. Potrošnja kućanstava realno je povećana 3,3% u 2016. godini, što je njen najviši rast od 2007. godine, čime je pridonijela rastu BDP-a sa 1,9 postotnih bodova. Na njeno ubrzanje tijekom 2016. djelovao je rast raspoloživog dohotka stanovništva uslijed nastavka pozitivnih kretanja na tržištu rada (rast zaposlenosti uz realni rast neto plaća) te povoljna cjenovna kretanja i snažan oporavak potrošačkog povjerenja. Bruto investicije u fiksni kapital zabilježile su realni rast od 4,6% u 2016., što je rezultiralo njihovim pozitivnim doprinosom od 0,9 postotnih bodova. Državna potrošnja zabilježila je realni rast od 1,7%, pridonijevši sa 0,3 postotna boda rastu BDP-a. Intenziviranje rasta finalne potražnje dovelo je do snažnog realnog rasta uvoza roba i usluga od 7,3% u 2016. godini, čime je njegov negativan doprinos promjeni BDP-a iznosio -3,4 postotna boda.

Bruto domaći proizvod u tekućim cijenama iznosio je 343,2 milijarde kuna u 2016. godini te je zabilježio rast od 2,8%.

Obračun bruto domaćeg proizvoda s proizvodne strane pokazuje da je u 2016. realnom rastu bruto dodane vrijednosti od 2,8% najviše pridonio (s +1,0 postotnim bodom) rast bruto dodane vrijednosti u industriji (od 4,8%) te trgovini, turizmu i prijevozu (doprinos od +1,0 postotnog boda, odnosno rast od 4,7%). Ostali sektori zabilježili su neznatan doprinos realnom rastu bruto dodane vrijednosti u 2016. godini.

Grafikon 1. Realni rast bruto domaćeg proizvoda, u %

Izvor: Državni zavod za statistiku

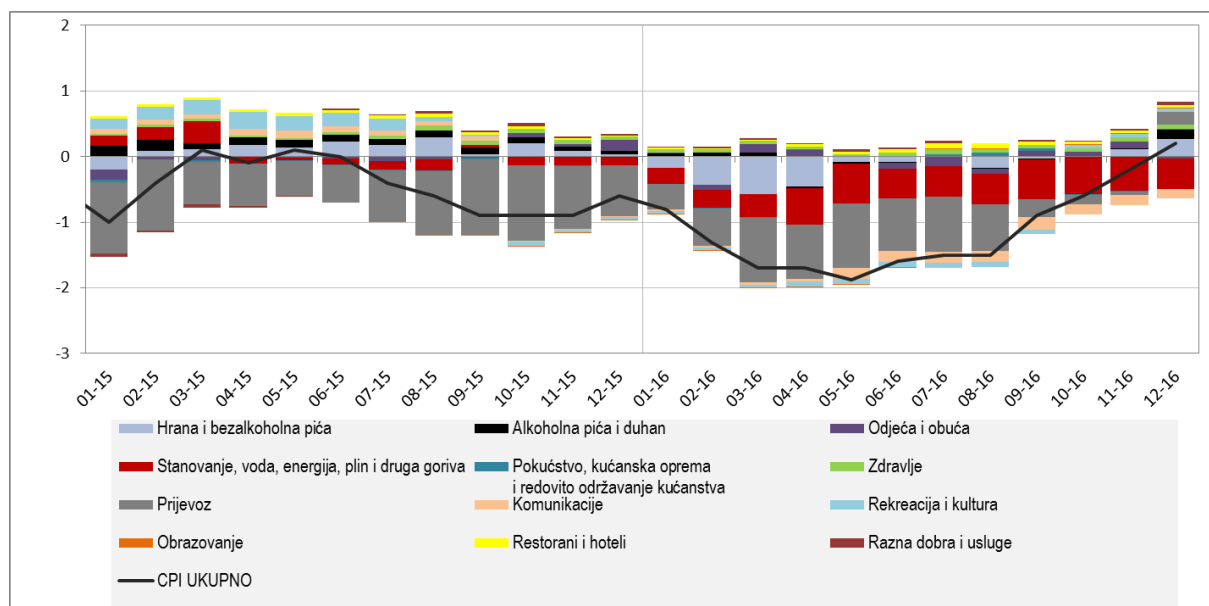
Projekcijama u Izmjenama i dopunama proračuna za 2016. iz studenog iste godine očekivao se realni rast bruto domaćeg proizvoda od 2,6% u 2016. godini. Ostvareni rast ekonomske aktivnosti u 2016. bio je snažniji od predviđenog, a povoljnije ostvarenje zabilježeno je kod svih komponenti BDP-a s rashodne strane, izuzev investicija. Najveća odstupanja zabilježena su kod kategorija vanjskotrgovinske razmjene, pri čemu je rast izvoza kao i uvoza roba i usluga bio podcijenjen, u najvećem dijelu radi snažnog jačanja robne razmjene krajem godine, kada podaci o robnoj razmjeni još nisu bili dostupni. Manje odstupanje proizlazi i iz kretanja potrošnje kućanstava, uslijed nešto povoljnijih kretanja na tržištu rada te blago bolje dinamike potrošnje kućanstava u posljednjem tromjesečju od očekivanih. Doprinos bruto investicija u fiksni kapital i državne potrošnje ostvaren je na približnoj razini kao što je bilo projicirano.

Tijekom 2016. godine nastavljena su povoljna kretanja na tržištu rada. Administrativni podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO) ukazuju na porast broja osiguranika od 1,9%, dok podaci ankete o radnoj snazi pokazuju rast zaposlenosti od 0,3% u 2016. godini. Prosječan broj registriranih nezaposlenih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) iznosio je 241.860 u 2016. godini te je smanjen za 15,4% u usporedbi s 2015. Prema podacima ankete o radnoj snazi, broj nezaposlenih smanjen je za čak 21,5% u 2016., međutim to se tek u manjem dijelu odrazilo na rast zaposlenosti, a u znatno većem dijelu u smanjenju radne snage (3,2%). Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je 14,8% u 2016. godini te je bila za 2,2 postotna boda niža u usporedbi s 2015.¹, dok je anketna stopa nezaposlenosti iznosila 13,1%, zabilježivši smanjenje za 3,1 postotni bod.

Tijekom 2016. godine nastavljen je rast plaća, pri čemu je, zbog negativne inflacije, njihov realni rast bio snažniji od nominalnog. Prosječna mjesečna bruto plaća iznosila je 7.752 HRK u 2016. godini, što predstavlja nominalni rast od 1,9% te realni rast od 3,0% u usporedbi s 2015. Prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 5.685 HRK u 2016. te je nominalno povećana 1,6%, a realno 2,7% u usporedbi s 2015. godinom.

Prosječna stopa inflacije iznosila je -1,1% u 2016. godini. Najveći doprinos smanjenju cijena u 2016. godini došao je od cijena goriva i maziva za osobna prijevozna sredstva (-0,4 postotna boda), koje su smanjene 7,0% (pod utjecajem pada cijene nafte na svjetskom tržištu) te cijena plina (-0,4 postotna boda) koje su smanjene 16,3% (cijena plina za kućanstva smanjena je odlukom Vlade od travnja 2016.). Osim toga, padu ukupnog indeksa potrošačkih cijena pridonijelo je i smanjenje cijena hrane (-0,7%), prvenstveno mesa, mlijeka, sira i jaja. Ukoliko se iz indeksa potrošačkih cijena isključe komponente energija i hrana, u 2016. se bilježi neznatan porast preostalih komponenti indeksa od 0,2%.

Grafikon 2. Indeks potrošačkih cijena

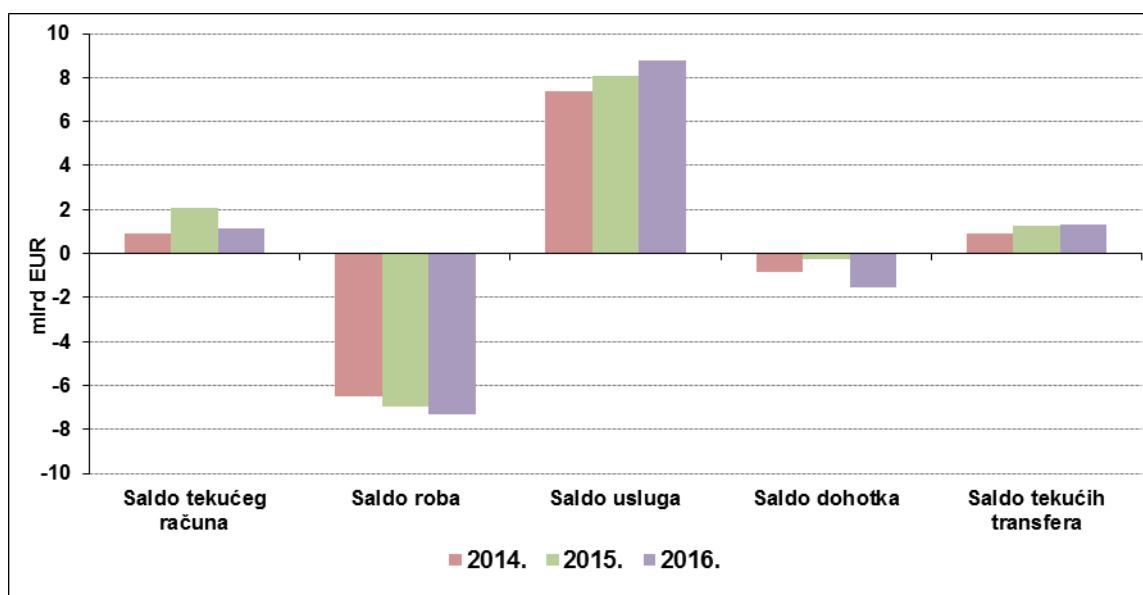

Izvor: Državni zavod za statistiku

¹ Prema novim izvorima podataka.

Prema preliminarnim podacima, u 2016. godini zabilježen je pozitivan saldo tekućeg računa bilance plaćanja od 1,2 milijarde eura odnosno 2,6% BDP-a. U usporedbi s godinom ranije pozitivan saldo je smanjen za 930 milijuna eura, odnosno 44,3%. Najveći doprinos smanjenju pozitivnog salda tekućeg računa došao je od računa primarnog dohotka, čiji je negativan saldo povećan za 1,3 milijarde eura. Ovakvo ostvarenje ponajviše je posljedica rasta rashoda po osnovi dohotka od izravnih ulaganja, prvenstveno uslijed visoke zadržane dobiti banaka u pretežno stranom vlasništvu koja je godinu prije bila negativna zbog konverzije kredita u švicarskim francima. Osim toga, pogoršanju tekućeg računa pridonio je i račun roba, čiji je negativan saldo povećan za 350 milijuna eura. Pozitivan saldo računa usluga povećan je za 687 milijuna eura u 2016. godini, pri čemu su prihodi od turizma, najznačajnija stavka računa usluga, iznosili rekordnih 8,6 milijardi eura u 2016. zabilježivši rast od 8,5%. Pozitivan saldo sekundarnog dohotka povećan je za 23 milijuna eura u 2016. godini. Pokrivenost uvoza roba i usluga njihovim izvozom poboljšana je na 106,5% u 2016. godini, što je za 1,3 postotni bod više nego u 2015. Na financijskom računu bilance plaćanja zabilježen je neto odljev od 1,2 milijarde eura u 2016. godini. To je posljedica neto odljeva zabilježenog kod ostalih ulaganja (2,2 milijarde eura), čemu je najviše pridonijelo razduživanje drugih monetarnih financijskih institucija te portfeljnih ulaganja (neto odljev od 1,3 milijarde eura), dok je kod izravnih ulaganja zabilježen neto priljev od 2,0 milijarde eura. Međunarodne pričuve smanjene su za 265 milijuna eura, dok su neto pogreške i propusti iznosili -529 milijuna eura.

Grafikon 3. Tekući račun bilance plaćanja

Izvor: Hrvatska narodna banka

Tijekom 2016. godine nastavljeno je smanjenje inozemne zaduženosti RH započeto u 2015. godini, čemu je najviše pridonijelo razduživanje bankarskog sektora. Krajem 2016. godine ukupni bruto inozemni dug je iznosio 41,7 milijardi eura, odnosno 91,4% BDP-a. U usporedbi s 2015. bruto inozemni dug je smanjen za 3,7 milijardi eura, odnosno 8,2%. Najveći doprinos njegovom smanjenju došao je od smanjenja duga drugih monetarnih financijskih institucija za čak 25,7%, odnosno 1,6 milijardi eura. Značajan doprinos smanjenju bruto inozemnog duga došao je i od duga ostalih domaćih sektora² te opće države koji su smanjeni u jednakom iznosu, za 1,1 milijardu eura. Promatrajući strukturu inozemnog duga, krajem 2016. najveći

² Ostali domaći sektori prikazuju dugove svih financijskih institucija osim monetarnih financijskih institucija, nefinancijskih društava, kućanstava i neprofitnih institucija koje služe kućanstvima.

udio u ukupnom bruto inozemnom dugu imali su ostali domaći sektori (36,0%) te opća država (34,9%). Slijedi dug drugih monetarnih financijskih institucija (13,5%), dug nastao temeljem inozemnih izravnih ulaganja (11,9%) te dug središnje banke (3,7%).

Neto inozemna aktiva monetarnog sustava nastavila se povećavati tijekom 2016. godine (+12,6%), prvenstveno uslijed znatnog razduživanja drugih monetarnih institucija, kod kojih je drugu godinu zaredom zabilježena pozitivna neto inozemna pozicija. Neto domaća aktiva zabilježila je blagi porast (0,9%) u 2016. godini, i to zbog rasta potraživanja od središnje države (11,5%), dok su plasmani privatnom sektoru i dalje bilježili smanjenje (-3,7%)³. Najveći doprinos smanjenju plasmana privatnog sektora došao je od stanovništva, čiji su plasmani smanjeni petu godinu zaredom, u iznosu od 5,5%, čemu je najviše pridonijelo smanjenje stambenih kredita, prvenstveno zbog konverzije i djelomičnog otpisa kredita vezanih uz švicarski franak. Plasmani poduzećima zabilježili su smanjenje od 0,6% u 2016. godini. Ostvarene promjene neto inozemne i neto domaće aktive rezultirale su porastom ukupnih likvidnih sredstava (M4) za 4,7% u 2016. godini.

³ Promatrano na temelju transakcija, čime se iz ukupnog stanja plasmana isključuju učinci tečajnih i cjenovnih prilagodbi te otpisa potraživanja banaka, ukupni plasmani privatnom sektoru zabilježili su rast od 1,0% u 2016. godini, pri čemu su plasmani poduzećima povećani 3,0%, a plasmani stanovništvu 0,5%.